

Уманський національний
університет садівництва
Факультет економіки і підприємництва

Кафедра економіки

Лектор курсу
Профайл лектора

Контактна інформація лектора
(e-mail)
Сторінка курсу в MOODLE

Рівень вищої освіти:

Спеціальність:

Освітня програма:

Семестр:

Курс (рік навчання)

Форма навчання:

Кількість кредитів ЄКТС:

Мова викладання:

Обов'язкова/вибіркова:

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Історія економіки та економічної думки»

Початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти

051 «Економіка»

Економіка

1

1 (1)

денна

4

українська

обов'язкова

Людмила Пархоменко

<https://ket.udau.edu.ua/ua/pro-kafedru/vikladachi-ta-spivrobotniki/parhomenko-lyudmila-andriivna1.html>

parhomenkoludmila9@gmail.com

<https://moodle.udau.edu.ua/course/view.php?id=898>

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу	формування цілісного уявлення щодо закономірностей і особливостей історичного розвитку господарства та економічної думки країн Європейської цивілізації; систематизація знань щодо механізму функціонування економічної системи в площині здобутків історико-економічної науки
Завдання курсу	<ul style="list-style-type: none"> ➤ забезпечення фундаментальної економічної підготовки фахівців з урахуванням здобутків сучасної історико-економічної науки; ➤ формування економічної культури та творчого економічного мислення; ➤ оволодіння сучасною методологією та методами історико-економічного дослідження процесів і явищ господарського життя суспільства; ➤ розуміння закономірностей і тенденції сучасного розвитку економіки та економічної науки.
Компетентності	<ul style="list-style-type: none"> ➤ здатність зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя; ➤ здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях; ➤ розуміння особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки.
Програмні результати навчання	<ul style="list-style-type: none"> ➤ знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки; ➤ розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем; ➤ виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків; ➤ пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки ➤ вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

СТРУКТУРА КУРСУ

Тема	Години (лекції / практичні (семінарські) заняття)	Зміст тем курсу	Завдання	Оціню- вання (балів)
Змістовий модуль 1				
Тема 1. Економічне вчення і розвиток господарства до VIII ст. до н.е. – 60-тих років XIX ст.	2/2	Історико-економічна наука в системі економічних та історичних наук. Двоїтий характер науки (історичні та економічні знання) та його вплив на визначення об'єкту, предмету та структури курсу. Функції економічної історії: акумулятивна (акумуляція господарсько-го досвіду), світоглядна, методологічна, практична, пропедевтична (підготовча). Формаційний та цивілізаційний підходи до періодизації історії економіки та економічної думки. Періодизація Ф. Ліс-та, Б. Гільдебранда, К. Бюхера, У. Росту, А. Тойнбі, Д. Белла. Критерії періодизації історичного розвитку форм господарств суспільств Європейської цивілізації.	1. Опрацювання лекційного матеріалу. 2. Самостійне опрацювання теоретичних питань: – основні принципи історико-економічного пізнання; – періодизація історії економіки та економічної думки. 3. Підготовка до семінарського заняття, виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах. 4. Проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle.	4
Тема 2. Господарство первісної доби. Господарство та економічна думка на етапі становлення ранніх цивілізацій	2/2	Основні риси господарства у період первісної доби та його періодизація. Господарство кам'яного віку. Господарство палеоліту, мезоліту, неоліту. Неолітична революція. Відтворювальне господарство. Агрокультура. Зародження господарської діяльності на українських землях. Трипільська культура. Господарство український земель у мідному, бронзовому та ранньому залізному віці. Форми рабовласництва в країнах Стародавнього Сходу та античного світу. Східна та антична форми рабства, обміну, кредиту та фінансів. Східна цивілізація – найдавніша цивілізація світу. Неподільність влади та власності. Державна власність на землю як основа економіки давньо східних держав. Особливості східного рабства. Основа економічних поглядів представників східної цивілізації (Стародавнього Єгипту, держав Межиріччя, Індії та Китаю).	1. Опрацювання лекційного матеріалу. 2. Самостійне опрацювання теоретичних питань: – трипільська культура; – економічні погляди Катона, Гракхів, Варрона та Колумелли як відображення економічної реальності. 3. Підготовка до семінарського заняття, виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах. 4. Проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle.	4

		<p>Західна цивілізація як особливий тип політичної організації з допущенням приватної власності. Особливості античного рабства.</p> <p>Особливості господарського розвитку Стародавньої Греції. Міста- поліси, їх роль у формування Західної цивілізації. Сільське господарство як основа економіки. Економічні погляди давньогрецьких мислителів (Ксенофонт, Платон, Аристотель).</p> <p>Особливості господарського розвитку Стародавнього Риму. Розвиток сільського господарства. Торгівля та ремесло. Використання рабської праці у ремісничому виробництві. Зростання ролі товарно-грошових відносин, зв'язок з сільським господарством. Економічні погляди Катона, Гракхів, Варрона та Колумелли як відображення економічної реальності. Криза рабовласницької системи та причини загибелі античного світу. Формування протофеодальних ознак у господарстві.</p>		
<p>Тема 3. Господарство та економічна думка суспільств Європейської цивілізації в період середньовіччя</p>	2/2	<p>Основні риси феодальної економіки. Аграризація та натуралізація господарського життя, сільське господарство як його основа. Формування нової земельної аристократії та підлеглих верств населення. Держава франків, її основні форми господарювання. Формування феодального землеволодіння та його форми (аллод, бенефіцій, феод). Формування церковного землеволодіння та його роль у поширенні умовної форми землеволодіння як основи феодальної системи господарства. Ремесло і торгівля у феодальній системі господарства. Виникнення середньовічних міст як результат відокремлення ремесла від сільського господарства. Корпоративні форми відносин. Комунальні революції. Роль середньовічного міста у відродженні товарно-грошових відносин. Економічна думка країн Західної Європи в період раннього середньовіччя. Система взаємних зобов'язань між суб'єктами феодальних відносин. Висвітлення цих процесів в «Салічній правді» та «Капітулярії про вілли». Економічна думка країн Західної Європи у період класичного середньовіччя. Економічні погляди каноністів. Хома Аквінський. Господарство та економічна думка України в період середньовіччя.</p>	<p>1. Опрацювання лекційного матеріалу. 2. Підготовка повідомлень, виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах. 3. Проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle.</p>	4
<p>Тема 4. Господарство та економічна думка суспільств європейської цивілізації у XVI – першій половині XVII ст.</p>	4/4	<p>Економічні причини та наслідки Великих географічних відкриттів.</p> <p>«Революція цін» та її вплив на господарський розвиток Європи. Класичний процес первісного нагромадження.</p> <p>Криза натуральної системи господарства. Формування мануфактурного виробництва та його роль у генезисі ринкового господарства в країнах Європи та українських землях. Економічна думка періоду первісного нагромадження. Загальна характеристика меркантилізму.</p> <p>Формування та основні напрямки розвитку інститутів ринкової економіки: національні особливості. Особливості економічного</p>	<p>1. Опрацювання лекційного матеріалу. 2. Самостійне опрацювання теоретичних питань: – економічна думка періоду первісного нагромадження; – ідеї меркантилізму в документах Б. Хмельницького. 3. Підготовка до семінарського заняття, виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах.</p>	4

		розвитку Нідерландів та Англії. Економічна думка періоду первісного нагромадження капіталу. Історичні передумови виникнення, сутність та етапи меркантилізму. Економічний розвиток на східних та західних українських землях. Економічна думка в Україні у XVI–XVII ст. Ідеї меркантилізму в документах Б. Хмельницького. Економічні погляди Ф. Прокоповича.	4. Проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle.	
Тема 5. Формування господарства індустріального суспільства та становлення економічної теорії (друга пол. XVII - 60-ті роки XIX ст.)	2/2	Передумови формування ринкового господарства індустріального суспільства в провідних країнах Європейської цивілізації. Особливості розвитку ринкових відносин в Голландії, Великобританії, Франції, Німеччині та США. Господарська система Голландії (кінець XVI-XVII ст.). Голландська торгівля та мануфактура. Причини господарського занепаду. Піднесення Англії. Аграрний переворот та його значення. Становлення ринкового устрою економіки. Промисловий переворот в Англії, його причини, хід та наслідки. Франція в період розкладу феодальної системи та зародження ринкового господарства. Особливості розвитку ринкових відносин у Німеччині. Особливості становлення ринкового господарства у США. Історичні умови виникнення та загальна характеристика класичної політичної економії. Економічні погляди представників історичної школи. Історичні умови та теоретичні джерела формування марксистської політичної економії.	1. Опрацювання лекційного матеріалу. 2. Самостійне опрацювання теоретичних питань: – історичні умови та теоретичні джерела формування марксистської політичної економії; – особливості розвитку ринкових відносин у Німеччині. 3. Підготовка до семінарського заняття, написання реферату, виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах. 4. Проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle.	4
Тема 6. Становлення ринкових форм господарства в Україні (друга половина XVII - перша половина XIX ст.)	2/2	Економічні основи української козацької Гетьманської держави та економічна політика Б. Хмельницького. Зростання ринкових відносин та криза кріпосної системи господарства (друга пол. XVIII – сер. XIX ст.). Поширення ідей лібералізму в українській економічній думці та її основні представники (В. Каразін, М. Балудянський, Т. Степанов, І. Вернадський).	1. Опрацювання лекційного матеріалу. 2. Підготовка повідомлень, виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах. 3. Проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle.	4
Модульний контроль				7
Змістовий модуль 2				
Тема 7. Основні тенденції розвитку ринкового господарства провідних країн європейської цивілізації в період монополістичної конкуренції та їх відображення в економічній думці (70-ті роки XIX – початок XX ст.)	2/2	Нові тенденції у розвитку господарства в останній третині XIX ст. Перехід від системи вільної конкуренції до монополій. Особливості економічного розвитку провідних країн світу в епоху монополістичного капіталізму. Передумови виникнення і загальна характеристика маржиналізму. Австрійська теорія граничної корисності. Формування неокласичної традиції у західній політичній економії у другій половині XIX – на початку XX ст. Кембріджська і американська школи. Математична школа в	1. Опрацювання лекційного матеріалу. 2. Самостійне опрацювання теоретичних питань: – математична школа в політичній економії; – австрійська теорія граничної корисності. 3. Підготовка до семінарського заняття, виконання практичних	4

		політичній економії.	завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах. 4. Проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle.	
Тема 8. Особливості розвитку господарства індустріального суспільства та основні напрямки економічної думки України (друга половина XIX – початок XX ст.)	4/4	Спроба реформування аграрного сектору в Російській імперії. Аграрні реформи 1848 і 1861рр. Столипінська аграрна реформа та її здійснення в Україні. Сільське господарство й аграрні відносини в Західній Україні. Промисловий переворот та індустріалізація на українських землях у другій половині XIX ст. Зародження і розвиток кооперативного руху. Фінанси і кредит. Грошова реформа царського уряду 1895-1897 рр. Банківсько-кредитна система. Розвиток торгівлі. Особливості розвитку економічної думки в останній третині XIX ст. Марксистська течія в українській економічній думці. Київська соціально-психологічна школа. Економічні погляди М. Бунге та його послідовників. Аграрні проблеми та ідеї кооперації в українській економічній думці. М. Левицький, Т. Осадчий, Ф. Щербина, Б. Мартос.	1. Опрацювання лекційного матеріалу. 2. Підготовка повідомлень, виконання завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах. 3. Проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle.	4
Тема 9. Державно-монополістичний характер ринкової економічної системи країн європейської цивілізації в умовах світової системи господарства (перша половина XX ст.)	2/2	Економіка провідних країн світу на початку XX ст. Посилення регулятивно-організаційних функцій держави в соціально-економічній сфері США, Німеччини, Англії, Франції. Економічні причини та наслідки Першої світової війни. Система повоєнних економічних відносин. Світова економічна криза 1929-1933 рр. «Новий курс» Ф. Д. Рузвельта. Економічний розвиток країн Західної Європи та США у міжвоєнний період (1919 – 1939 рр.). Теоретичні основи та економічна програма Д. Кейнса. Трактатування Д.Кейнсом причин порушення рівноваги капіталістичної економіки. Еволюція неокласичної теорії на початку XX ст. Неокласичні теорії ринку та економічного зростання. Світове господарство в роки другої світової війни та її соціально- економічні наслідки.	1. Опрацювання лекційного матеріалу. 2. Самостійне опрацювання теоретичних питань: – трактування Д. Кейнсом причин порушення рівноваги капіталістичної економіки; – неокласичні теорії ринку та економічного зростання. 3. Підготовка до семінарського заняття, підготовка реферату, виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах. 4. Проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle.	4
Тема 10. Еволюція ринкових систем господарства провідних країн світу (50- 80-ті роки XX ст.)	2/2	Бреттон-Вудська система та її вплив на світове ринкове господарство. План Маршала як програма ринкового відновлення економіки Європи. Стабілізація і подальший розвиток фінансово-торговельної системи. Монетаризм. Інтернаціоналізація, євроінтеграція та глобалізація у світовій системі господарства. Науково-технічна революція 50-70-х років XX ст. Концепції НТР. Економічне зростання США. Теорії економічного зростання та циклу. «Економічні дива» Німеччини і Японії. Теоретична база реформ. Кризи національних економік та кейнсіанства у 70-80-ті	1. Опрацювання лекційного матеріалу. 2. Самостійне опрацювання теоретичних питань: – зародження неінституціонального напрямку економічної теорії; – теорія «розриву з минулим» Е. Тоффлера. 3. Виконання завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах.	4

		роки XX ст. Зародження неоінституціонального напрямку економічної теорії. Теорія економічних організацій. Трансакційна теорія фірми (Ф. Найт, Р. Коуз). Економіка права (Р. Познер, Г. Калабре, Г. Беккер). Започаткування теорії суспільного вибору (Д. Норт). Футурологічний напрям в економічній теорії. Теорія «фозриву з минулим» Е. Тоффлера. Оцінка «індустріального» суспільства у період завершення першого етапу НТР та проєкції майбутнього постіндустріального суспільства Д. Белла.	4. Проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle.	
Тема 11. Господарство України та його трактування в економічній думці в умовах адміністративно-командної економічної системи	2/2	Господарство України після закінчення I світової війни. Соціально-економічні заходи радянської влади. Перехід до політики індустріалізації, її характеристика. Суцільна примусова колективізація. Голод 1932–1933 рр. як наслідок посилення командно-адміністративних методів управління. Колективізація та індустріалізація на західноукраїнських землях. Ліквідація немарксистського напрямку в економічній науці наприкінці 20-х років. Утвердження офіційного напрямку у теоретичних дослідженнях. Україна в умовах кризи радянської тоталітарної системи. Економічні перетворення в період «хрущовської відлиги». Зниження ефективності радянської економіки у 60 – 80-ті роки. Період «застою». «Перебудова» як остання спроба реформування радянської економічної системи та криза марксистсько-ленінської економічної теорії.	1. Опрацювання лекційного матеріалу. 2. Підготовка повідомлень, виконання завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах. 3. Проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle.	4
Тема 12. Функціонування національних господарств в системі глобальної економіки (90-і рр. XX–початок XXI ст.)	4/4	Структурні та циклічні кризи останньої третини XX ст. Зрушення в галузевій структурі провідних країн світу. Форми державного регулювання економіки. Криза кейнсіанської теорії. Неокейнсіанство (Дж. Хікс, Е. Хансен та ін.) та посткейнсіанство (Дж.Робінсон, Н.Калдор, П.Сраффа). Нове кейнсіанство 80-х рр. XX ст.: пріоритети теоретичного аналізу та макроекономічної політики. Інформаційно-технологічна революція 70-х – 80-х років XX ст. «Спільний ринок» як форма економічної інтеграції. Утворення Європейського Союзу. Маастрихтські угоди. Розширення Європейського Союзу на Схід. Подальший розвиток інституціональної теорії. Теорія постіндустріального суспільства Д. Белла. Теорії суспільства «третьої хвилі», інноваційної економіки, інформаційного суспільства та становлення нової інноваційно-інформаційної моделі суспільства (А.Тоффлер, П.Друкер, Є.Масуда). Розвиток неоінституціоналізму (70-і роки XX ст. – початок 2000-х років). Економічні теорії неоконсерватизму. Криза кейнсіанства та відродження неокласики. Монетаризм як центральна теорія неоконсерватизму. Теоретичні джерела та методологічні особливості. Економічні погляди М. Фрідмена. Економічна теорія пропозиції. Крива А. Лаффера. Обґрунтування політики стимулювання пропозиції.	1. Опрацювання лекційного матеріалу.. 2. Підготовка повідомлень, виконання завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах. 4. Проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle.	4

		Лібералізація податкової системи, сприяння технологічній модернізації. Втілення теорії пропозиції в рейганоміці та тетчеризмі. Теорія раціональних очікувань (Р. Лукас, Т. Сарджент, Н. Уоллес). Подальший розвиток неолібералізму. Соціально-економічні умови розвитку сучасного економічного лібералізму. Кризовий стан економіки розвинених країн у 70-х рр. XX ст. та криза традиційного економічного лібералізму. Відродження традиційних класичних поглядів та виникнення неолібералізму. Теоретико-методологічні засади та структура нового лібералізму. Світова економічна глобалізація, її суть та вплив на національні господарства.		
Модульний контроль				7
Всього за 1 семестр	30/30			70
Екзамен				30
Всього за курс				100

ПОЛІТИКИ КУРСУ

Політика оцінювання	В основу рейтингового оцінювання знань закладена 100-бальна шкала оцінювання (максимально можлива сума балів, яку може набрати здобувач за всіма видами контролю знань з дисципліни з урахуванням поточної успішності, самостійної роботи, науково-дослідної роботи, модульного контролю, підсумкового контролю тощо). Встановлюється, що при вивченні дисципліни до моменту підсумкового контролю (іспиту) здобувач може набрати максимально 70 балів. На підсумковому контролі (іспит) здобувач може набрати максимально 30 балів, що в сумі і дає 100 балів.
Політика щодо академічної доброчесності	Під час підготовки повідомлень та індивідуальних науково-дослідних завдань, проведення контрольних заходів здобувачі повинні дотримуватися правил академічної доброчесності, які визначено Кодексом доброчесності Уманського НУС. Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (за погодженням із деканом факультету)

**Розподіл балів, присвоюваних студентам при вивченні дисципліни
«Історія економіки та економічної думки»**

Поточний (модульний контроль)															Підсумковий контроль	Сума			
Кількість балів за змістовий модуль	Змістовий модуль 1							Змістовий модуль 2											
		35 балів							35 балів										
Теми	T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	Модульний контроль (7 балів)	T 8	T 9	T 10	T 11	T 12	T 13	T 14	Модульний контроль (7 балів)	30	100	
Кількість балів за теми та модульний контроль	4	4	4	4	4	4	4		4	4	4	4	4	4	4				4
активність на семінарських заняттях	3	3	3	3	3	3	3		3	3	3	3	3	3	3				
виконання самостійної роботи студентів	1	1	1	1	1	1	1		1	1	1	1	1	1	1				

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	
90 – 100	A	відмінно	
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	